

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК ВАЖЛИВА ЯКІСТЬ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Балик М. Д.

студентка 3 курсу ОР бакалавр

Керівник: Полещук Л. В.

доктор філософії зі спеціальності Психологія, викладач
кафедри соціальної психології, ФПСР

Проблема толерантності є предметом вивчення значної кількості вчених. Незважаючи на це, поняття толерантності не має єдиного визначення та його трактування в енциклопедичних словниках ХХ ст. часто не відповідають сутності самого поняття на сучасному етапі суспільно-історичного розвитку.

На відміну від «терпимості» (терпіти – «не протидіяти, покірливо переносити щось важке, неприємне»), толерантність розуміється готовністю прихильно приймати поведінку, переконання та погляди інших людей, які відрізняються від власних, навіть у тому випадку, коли ці

переконання чи погляди не поділяються та не схвалюються. Також, толерантність актуалізується при виникненні конфлікту, в умінні його уникати або вирішувати конструктивним шляхом, у недопущенні будь-яких образливих або насильницьких дій [1].

На думку І. Беґа, суб'єктивною умовою толерантності є усвідомлення відмінностей між людьми, їх фізичної, психологічної неоднаковості та повагою до цих відмінностей; здатність будувати партнерський діалог [2].

Зміст толерантності пов'язаний з аналізом таких понять, як коректність, прийняття та емпатія.

Коректність (від латинського «correctus» – виправлений, поліпшений) – це термін, що розкривається в таких характеристиках, як тактовність й учтивість. Коректність проявляється в поведінці індивіда зовні та може не відповідати його почуттям всередині, тоді як толерантне ставлення виходить із внутрішньої потреби й позиції та щиро «трансльється» людиною.

Прийняття – це певна установка світосприйняття, яка характеризується безоцінним позитивним ставленням за рахунок співчутливого розуміння й співпереживання до іншого.

Емпатія – це здатність і спроможність відгукуватися на переживання інших людей; спроможність індивіда ототожнювати власне «Я» з переживаннями та почуттями інших людей, живих істот; здатність поставити себе на місце іншої особи або тварини; здатність до співпереживання [3].

До основних чинників розвитку толерантності слід віднести загальногуманістичні вимоги, цінності та норми.

Ступінь прояву толерантної свідомості залежить від багатьох чинників: від сімейної позиції, культурного рівня особистості, гендерних та вікових особливостей, освіти.

Варто зазначити, що толерантність як особливість свідомості або особистісна риса не є вродженою і може ніколи не розвинутися в онтогенезі. Формування толерантності передбачає відмову від соціальних упереджень, негативних соціальних стереотипів, наявність критичного мислення, об'єктивного ставлення до будь-якої людини, незалежно від її індивідуальних особливостей.

Основний механізм толерантності може розглядатися як психічна та психологічна реакція на суб'єктивно несприятливу ситуацію [1].

Варто відзначити важливість визначення рівня толерантності саме майбутніх фахівців психологічної галузі, адже для них толерантність є невід'ємною професійно важливою якістю. Дослідженням рівня толерантності серед студентів-психологів займалися різні ЗВО України. Перелічимо методики, які використовувалися у цих дослідженнях: експрес-опитувальник «Індекс толерантності» (Г. Солдатова, О. Кравцова, О. Хухлаєва, Л. Шайгерова); «Опитувальник для вимірювання толерантності» (В. Магун, М. Жамкочьян, М. Магура); «Методика діагностики загальної комунікативної толерантності» (В. Бойко); методика «Толерантність до невизначеності» (С. Баднера) та багато інших.

Наявність і формування толерантності у майбутніх психологів є важливою тому, що робота психолога безпосередньо пов'язана із взаємодією з різними людьми, які мають власні погляди, установки, переконання, цінності, етичні норми, характер, здібності тощо. Метою професійної діяльності психолога є допомога людині, незалежно від її індивідуальних особливостей, культури, сенсів життя, релігійних поглядів тощо.

Серед основних психологічних умов розвитку толерантності у здобувачів психологічної освіти науковці виділяють:

- формування системи психологічних знань та загальної обізнаності, забезпечення набуття високого рівня професійних знань, вмінь та навичок, формування компетенцій, які дозволяють розуміти психічні та поведінкові особливості людини;

- формування комунікативної компетентності, яка передбачає шанобливе та доброзичливе ставлення до особистості кожної людини;

- розвиток емпатії, яка розкриває можливості для співчутливого ставлення до людей та є ознакою толерантності;

- застосування у навчальному процесі практичних завдань та ігор, які сприяють розвитку вміння та навичок професійного спілкування, заснованого на толерантному ставленні до суб'єкта професійної діяльності;

- толерантне ставлення викладачів до здобувачів вищої освіти; прийняття педагогами здобувачів такими, якими вони є; створення умов для відкритого діалогу один з одним з повагою думок, міркувань, переконань [3].

Отже, формування толерантності у майбутніх психологів потребує створення доброзичливого середовища, у якому кожний здобувач під час навчання у закладах вищої освіти буде мати можливість розвивати власну особистість, викладачі намагатимуться розуміти здобувача та активно взаємодіяти з ним для досягнення спільних цілей освітнього процесу.

Література:

1. Вдовіченко О. В., Кондратьєва І. П., Балла Л. В. Психологічні особливості толерантності майбутніх психологів. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 1(103)-2022. С. 64-77.

2. Бех І. Д. Духовні цінності як надбання особистості. Рідна школа. 2012. № 1–2. С. 9–12.

3. Губа Н., Гладких Ж., Теоретичний аналіз психологічних чинників, які впливають на формування толерантності. Психологічні перспективи. 2018. Вип. 32. С. 97-108.